

СЕКЦІЯ 5. ВМІННЯ ТА НАВИКИ УПРАВЛІННЯ ІСТОРИЧНОЮ СПАДЩИНОЮ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-618-1-56>

ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРІЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ (2022–2025 РР.) В ВОЄННО-НАУКОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ: УПРАВЛІНСЬКО-ІНСТИТУЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Веденєєв Д. В.

*доктор історичних наук, професор,
провідний науковий співробітник науково-дослідного центру
дослідження війни, права та соціальних наук
Національний університет оборони України
м. Київ, Україна*

У 2022–2025 рр. дослідження перебігу (актуальної історичної спадщини) російсько-української війни носило міжвідомчий й політе-матичний характер. Зокрема, воно здійснювалося зусиллями наукових, науково-педагогічних, науково-аналітичних закладів (установ) і підроз-ділів системи Міністерства оборони (МО), Збройних Сил (ЗС) України, спільно із органами військового управління МО та ЗС України.

Відповідні дослідження велися науковцями МО та ЗС України у взаємодії із цивільним сектором національної науки і освіти [про особливості розвитку історіографії проблеми див. докладніше: 1–2]. Принагідно зауважимо, що студіювання значного грона аспектів повномасштабної війни цивільними науковими колективами перейшло на рівень довгострокових науково-дослідних проєктів. Як приклад наведемо інтегрований проєкт наукових видань, документальних до-сліджень та наукових заходів «Війна. Документи. Свідчення» Інституту історії НАН України [3], наукознавчо-історіографічну тему НДІ укра-їнознавства Київського національного університету ім. Тараса Шев-ченка «Сучасна українська мілітарна література: типологія, проблема-тика, жанри, впровадження в навчальний процес» тощо [4].

Поряд із розробкою провідних наукових напрямів воєнно-теоре-тичного й військово-прикладного осмислення згаданої проблеми, розвивалася *науково-організаційна інфраструктура воєнно-історич-ного дослідження російсько-української війни в МО та ЗС України,*

котра нині включає такі основні науково-організаційні та дослідницькі ланки:

– *Департамент військової освіти і науки* як самостійний структурний підрозділ апарату МО України, котрий, зокрема, визначає засади державної політики з питань військової освіти і науки, пріоритетні напрями розвитку наукової та науково-технічної діяльності у сфері оборони;

– *Центральне управління військової освіти і науки* Генерального штабу (ГШ) ЗС України, з-поміж науково-організаційних функцій якого наявна координаційно-експертна робота у галузі воєнної історії;

– *Науково-дослідне управління воєнно-історичних досліджень і стратегічного аналізу* Центрального науково-дослідного інституту ЗС України (котре успадкувало частину наукового потенціалу Центру досліджень воєнної історії ЗС України, який існував у 2022–2023 рр. з вивчення історії російсько-української війни);

– *Науково-дослідний центр гуманітарних проблем ЗС України*, у структурі якого діє відділ супроводження заходів внутрішньої комунікації (тобто морально-психологічного забезпечення військ) здійснює вивчення й використання історичного досвіду внутрішніх комунікацій;

– *Навчально-науковий інститут (ННІ) воєнної історії, права та соціальних наук* Національного університету оборони України (НУОУ). На виконання директиви Міністра оборони України та Головнокомандувача Збройних Сил України від 18 червня 2025 р. № Д-321/82/дск навчально-науковий інститут воєнної історії з серпня 2025 р. реорганізовано в навчально-науковий інститут воєнної історії, права та соціальних наук. В його структурі створено *науково-дослідний центр (НДЦ) дослідження війни, права та соціальних наук*. Згаданий НДЦ має воєнно-історичний підрозділ – науково-дослідний відділ дослідження та документування війни) [5].

Властиво, що особлива науково-організаційна й методологічна місія у справі творення комплексного воєнно-історичного дослідження повномасштабної війни припадає на згаданий науково-дослідний центр дослідження війни, права та соціальних наук, що задіяний у:

– створенні офіційної історії війни, визначенні національного канону інтерпретації війни;

– удосконаленні системи підготовки військових кадрів;

– організації взаємодії між науковими установами, навчальними закладами, музеями, архівами, масмедіа, громадськими діячами щодо популяризації воєнної історії України, її інтеграції у світовий інформаційний простір;

– взаємодії з науковими установами Національної академії наук України, провідними вищими навчальними закладами України та інших держав у реалізації воєнно-історичних наукових проєктів;

– забезпеченні належного рівня професіоналізму фахівців з організації і проведення воєнно-історичної роботи, створенні дієвої системи їх підготовки та підвищення кваліфікації, розвитку вітчизняної школи воєнних істориків;

– впровадженні сучасних технологій, створенні воєнно-історичних сайтів (форумів, чатів, тощо) українською та іншими мовами і наповненні їх привабливим воєнно-історичним контентом.

Крім того, до складу ННІ воєнної історії, права та соціальних наук входять профільні підрозділи, котрі активно провадять воєнно-історичні дослідження з проблематики російсько-української війни: *кафедра історії війн та воєнного мистецтва; кафедра воєнної історії України.*

До 2024 р. в НУОУ розробили освітньо-професійну програму «Воєнна історія» другого (магістерського) рівня вищої освіти (спеціальність 254 – забезпечення військ (сил), спеціалізація – організація воєнно-історичної роботи у військах (силах). За своїми військово-професійними компетентностями випускники мають утворити науково-організаційний «каркас» військово-історичної роботи у ЗС України (від рівня бригади і вище), бути здатні досліджувати воєнно-історичний досвід, прогнозувати подальший розвиток військової справи на підставі результатів воєнно-історичних досліджень, впроваджувати воєнно-історичний досвід у освітній процес військових навчальних закладів [6]. Крім того, зазначений ННІ НУОУ веде підготовку наукових та науково-педагогічних кадрів воєнно-історичної роботи – докторів філософії та докторів наук;

Кафедра історії інституту психологічної підтримки персоналу Національної академії сухопутних військ (НА СВ) імені гетьмана Петра Сагайдачного, яка веде наукові дослідження в інтересах забезпечення освітнього процесу з актуальних проблем воєнної історії й вітчизняного війська. У структурі Академії у грудні 2022 – листопаді 2025 р. Існувала кафедра воєнної історії факультету бойового застосування військ (з грудня 2025 р. її функції та дослідницькі напрямки передані згаданій кафедрі історії) [див. докладніше: 7]. Працює також лабораторія (військово-історичних досліджень) Наукового центру Сухопутних військ НА СВ.

Воєнно-історична тематика активно розроблялася персоналом інших вищих військових навчальних закладів, органів військового управління тощо. Тематика застосування військових частин (підрозділів) військових формувань України систематично висвітлювалися

на шпальтах фахових видань «Военно-історичний вісник» (НУОУ) та «Військово-науковий вісник» (НА СВ), інших військово-наукових періодичних видань, у матеріалах публічних наукових заходів.

Серед подібних продуктивних наукових форумів, які стали щорічними, варто згадати Міжнародну науково-практичну конференцію «Українське військо: сучасність та історична ретроспектива» (НУОУ); Міжнародну наукову конференцію «Зброяряня: історія розвитку озброєння та військової техніки» (НАСВ); Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Застосування Сухопутних військ Збройних Сил України у конфліктах сучасності (за досвідом забезпечення національної безпеки складовими сектору безпеки і оборони у російсько-українській війні)» (НАСВ); Міжнародну наукову конференцію «Сучасна війна: гуманітарний аспект» (Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба) тощо.

Література:

1. Сучасна російсько-українська війна: історіографічні, суспільно-політичні, соціально-економічні та культурно-духовні виміри : наукова монографія. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2024. 332 с.

2.Сегеда С. П., Веденєєв Д. В., Левченко С. М. Формування військово-наукової історіографії повномасштабної російсько-української війни. *Війна Росії проти України (лютий 2014 – лютий 2024 рр.). Стратегії репрезентації* : монографія. Київ : Енциклопедичне видавництво, 2024. С.20–26.

3. Війна. Документи. Свідчення: проекти. URL: <http://resource.history.org.ua/project/0000057>

4. Тема 25БП079-02 «Сучасна українська мілітарна література: типологія, проблематика, жанри, впровадження в навчальний процес». <https://ndiu.knu.ua/naukova-diialnist/naukovi-proiekty/naukovi-proiekty-2025-2027/suchasna-ukrainska-militarna-literatura>

5. Науково-дослідний центр дослідження війни, права та соціальних наук. URL: <https://nuou.org.ua/u/stru/insti/gi/nnivi-ndcvi.html>

6.Освітньо-професійна програма «Воєнна історія» другого (магістерського) рівня вищої освіти. Проект. К.: НУ оборони України, 2024. 20 с. URL: https://nuou.org.ua/assets/documents/project_onp_vi_254_2024_1.pdf

7.Веденєєв Д. В. Викладання історії військової техніки майбутнім офіцерам: позитивний досвід львівських колег. *Военно-історичний вісник*. 2026. № 1. С. 115–118.